

Mámort!

EURÓPAI KORTÁRS ÉKSZERMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS VESZPRÉMBEN

A Művészetek Háza 2023-ban, amikor Veszprém az Európa Kulturális Fővárosa (EKF) címmel büszkélkedhet, olyan kiállítással szeretne volna meglepni a látogatóit, mellyel köszönheti az európai művészeket, és megmutathatja, milyen fantasztikus lehetőségeket hozott számára ez az év. Januártól kezdődően olyan tárlatokat valósíthatunk és valósíthatunk meg, amire korábban nem volt lehetőségünk. Közel két éve kezdtük el felépíteni azt a kiállítási tervet, amelynek szerves része az iparművészet, a kortárs kerámia, üveg, textil és nem utolsósorban az ékszer¹. Ez utóbbit különösen fontosnak tartjuk, ugyanis a fővároson kívüli régióban kevésbé ismert ez a fajta művészet. A budapestiek szerencsés helyzetben vannak, hiszen évről évre meglátogathatják a Budapest Jewelry Week² kiállításait, előadásait, eseményeit, részt vehetnek ékszerkészítő workshopokon, találkozhatnak az alkotókkal. Ilyen lehetőség vidéken ritkán adódik, Veszprémben és környékén például még soha nem rendeztek hasonló volumenű kortársékszer-kiállítást. Ezt a hiányt szerettük volna pótolni, és a későbbiekben is elköteleztük magunkat,

hogy megismertessük az érdeklődőkkel a kortárs ékszer szépségét és fontosságát. Jövőbeni terveink között szerepel, hogy két évente rendezünk ilyen tematikájú tárlatot, mely a magyar és nemzetközi alkotók munkáiból mutat be egy válogatást, országspecifikusan.

Floor MOMMERSTEEG: Flow, karkötő
Floor MOMMERSTEEG: Flow, bracelet
2022, műanyag

Sébastien CARRÉ: All Bound Together, nyaklánc
Sébastien CARRÉ: All Bound Together, necklace
2019, gyöngyök, japán papír, pamut, selyem, nejlón

Az idei kiállítás megvalósításában közreműködtünk a kortárs ékszer nagyköveteivel, Olga Zobel Biróval és Kinga Zobellel, akik közel 30 éve működtetik galériájukat (Galerie Biró) München belvárosában. A kiállító művészek névsorát³ közösen állítottuk össze; koncepciónk a sokszínűség bemutatása volt, mely anyaghasználat, színek, formák és gondolati háttér szempontjából egyaránt releváns. Mivel ez az első ilyen jellegű tárlat Veszprémben, szerettünk volna rávilágítani arra, hogy az európai ékszerművészet mennyire változatos, milyen gazdag formavilág, nyitottság és nem utolsósorban különleges anyaghasználat jellemzi. A másik, amit a kiállítással kommunikálni szerettünk volna, a tévhitek eloszlatása: az emberek nagy

részének az ékszerről még mindig az az elképzelése, hogy aranyból, ezüsből, valamilyen nemesfémről és drágakőből készült tárgyakról van szó, amiket nők viselnek. Amikor az 1990-es évek elején Olga Zobel Biró megnyitotta a galériáját a müncheni Zieblandstraßen, tudatosan a Galerie für Kunststoff Schmuck⁴ nevet adta neki, ami arra utalt, hogy galériájában azokat a művészeket kívánja képviselni és bemutatni, akik műanyagból készítik ékszereiket. Az akkoriban bemutatott alkotók és ékszereik meglepőek voltak a látogatók számára, és elég hosszú ideig tartott annak elfogadása, hogy az ékszer alapanyaga bármi lehet.

Petra ZIMMERMANN: Karkötő
 Petra ZIMMERMANN: Bracelet
 2019, historizáló karkötő, plexi, feketített ezüst, zafírok

Viszonylag hosszú út vezetett odáig, hogy az ékszer elfoglalja helyét a kortárs művészetben. Sokan dolgoztak ezért, már a 20. század első évtizedeiben is, de a legfontosabb időszak az 1960-as évek volt. Ekkor a társadalomban és ezáltal a művészetben zajló változások eredményezték azt, hogy a művészi ékszer (author jewelry, Autorenschmuck)⁵ az önkifejezés eszközévé vált. Így lehetséges az, hogy a kortárs ékszerek érzékenyen reagálnak társadalmi, környezeti kérdésekre, problémákra, és már nem tekinthetők csupán státuszszimbólumnak. Legtöbbször valamilyen üzenetet közvetítenek, és mind a viselőjüktől, mind a nézőtől nyitottságot igényelnek. Mindennek köszönhetően pedig jogosan váltak a kortárs művészet részévé.

A veszprémi tárlaton kiállító 29 művész (5 magyar és 24 külföldi) Európa 21 országából érkezett, közel 100 tárgyuk volt látható a kiállításon; Finnországtól Görögorszáig, Franciaországtól Romániáig egy nagyon színes válogatást sikerült összeállítanunk. Mindezt erősíteni szeretnénk volna a kiállítás címével, melyet Charles Baudelaire *Mámort*.⁶ című verséből kölcsönöztünk, aki azt írja, „Mindig mámorosnak kell lenni. [...] De mitől?

Sofia BJÖRKMAN: Basketry, brooch
 Sofia BJÖRKMAN: Basketry, brooch
 2021, fa, PLA (megújuló bioműanyag)

VÁGI Flóra: By the Sea, brass
 Flóra VÁGI: By the Sea, brooch
 2016, fa, pigment, akrilfesték, ezüst, acél

Bortól, költészettől vagy erénytől – mindegy. De fürödjél mámorban.” Azt reméltük, hogy az ékszereket végignévze a látogatóknak sikerül kiszabadulniuk a mindennapok esetleges egyhangúságából, szürkeségéből, és egy

Jolanta GAZDA: Parasitism/Symbiosis, brooch
 Jolanta GAZDA: Parasitism/Symbiosis, brooch
 2023, réz, szilikon, acél

különleges élményben lesz részük. Ebben szerepe volt a speciális installációnak, melyet Laczkó Péter készített kifejezetten erre a kiállításra, közös terveink alapján. A méhsejt alakú falí és asztali vitrinek belső megvilágítást kaptak, ami még inkább hangsúlyozta a tárgyak különlegességét.

Svenja JOHN: Zamist, karkötő
 Svenja JOHN: Zamist, bracelet
 2014, polikarbonát, nejlon, pigment

Renzo PASQUALE: Gyűrű – cím nélkül
 Renzo PASQUALE: Ring – untitled
 2018, 18 karátos arany, lapis lazuli

A megnyitón⁷ rendhagyó módon nem egy beszédet hallhattak az érdeklődők, hanem Olga Zobel Biróval Spengler Katalin műgyűjtő beszélgetett a kortárs ékszerről, és arról, hogyan kezdett Olga ezzel a különleges műfajjal foglalkozni.

A kiállított alkotások mindegyike egyedi darab. Talán a médium tekintetében a legsokszínűbbek az ékszerek, melyek között egészen rendkívüliek is előfordulnak. Sofia Björkman például egy olyan speciális, biológiailag lebomló anyagot használ, melynek illata és kinézete is olyan, mint a fái. Ezt megolvastja, és rajzol vele. Ékszerei leginkább tájakról mesélnek. Barna, fehér, néhol enyhén vöröses színei az északi vidéket juttatják eszünkbe. Peter Vermandere brassai a brüsszeli Atomium épületének paneljeiből készültek, különleges ásványokkal kiegészítve. Formáik a molekulákhoz hasonlatosak, a fémből készült gömbszerű elemek ellentétben állnak az ásványok szögletes szerkezetével és színeivel. Fábíán Veronika főként az érték fogalmát vizsgálja, *You, me and your stuff* című sorozatának tárgyai boros- és vodkásüveg

felszeletelt darabjaiból, valamint vinillemezből készülnek. A készítés előtt 60 személyt kért fel, hogy nevezzék meg a számukra legfontosabb tárgyakat, így választotta ki azokat, amikből az ékszereket elkészítette. Ahogy ő maga fogalmazta meg a sorozat kapcsán: „az árucikk és a személyes önkifejezés kapcsolatát járom körbe.”⁸

Peter VERMANDERE: FREESTYLE ATOMIC XXII, brooch
Peter VERMANDERE: FREESTYLE ATOMIC XXII, brooch
2012, alumínium (a brüsszeli Atomium épület része),
ezüst, természetes gránátkristályfürt

Janna SYVÄNOJA: Brass
Janna SYVÄNOJA: Brooch
2013, újrahasznosított papír (térkép), acélhuzal

Svenja John Berlinben élő ékszművész a legmodernebb számítógépes módszereket alkalmazza, 3D nyomtatással készült nejlonszálakból és polikarbonát alkatrészekből építi fel különleges alakzatait, melyek színezése és összeszerelése ugyanakkor kézi munkával történik. De olyan speciális ékszereket is bemutatunk a tárlaton, mint Gabriella Goldsmith *Disembodied* című arcékszere, mely a test meghosszabbítása: az orr-résznél található két igazgyöngyöt kell az orrnyílásokba helyezni, így marad a helyén az ékszer.

A kiállítás november 5-ig volt látogatható, az ezen a napon rendezett finisszázson Lőrincz Réka tartott egy workshopot; témája a korábban említett önkifejezéshez és szabad anyaghasználathoz állt közel, a célja az volt, hogy a résztvevők kreativitásuk esetleg soha fel nem fedezett színességét élhessék meg az alkotás során. Vági Flóra pedig nagyszerű előadásában arról mesélt, hogyan lehet valami ékszer, ha nem az aranyművesség klasszikus anyagaiból készült, vagy épp ellenkezőleg, anyaga drágakő, de formája a megszokottól merőben eltér, illetve ha esetleg teljesen hordhatatlannak tűnik egy tárgy. Állítása szerint az emberek leginkább ezekkel a kérdésekkel fordulnak hozzá az ékszereit látva.

DOHNÁL Szonja
galériavezető,
a kiállítás kurátora

.....
*(Mámort! Európai Kortárs Ékszművészet című kiállítás.
Művészetek Háza Veszprém, Dubniczay-palota, 2023.
szeptember 23. – november 5. A tárlat a Veszprém–Balaton
2023 Európa Kulturális Fővárosa Zrt. támogatásával, az
EKF-programsorozat részeként valósult meg.)*
.....

1. 2022-ben rendeztük meg *Érintkezések* című kiállításunkat, melyen első alkalommal mutattuk be kortárs textil- és ékszművészek alkotásait.
2. A Budapest Jewelry Week hivatalos megnyitója a veszprémi megnyitót megelőző napon zajlott Budapesten, 2023. szeptember 22-én.
3. Peter Bauhuis (DE), Nicole Beck (DE), Sofia Björkman (SE), Sébastien Carré (FR), Monica Cecchi (IT), Cleopatra Cosulet (RU), Ramon Puig Cuyàs (ES), Paul Derrez (NL), Fábíán Veronika (HU), Cristina Filipe (PT), Jolanta Gazda (PL), Gabriella Goldsmith (DK), Andreas (Andi) Gut (CH), Svenja John (DE), Lőrincz Réka (HU), Peter Machata (SK), Floor Mommersteeg (NL), Pavel Opočenský (CZ), Renzo Pasquale (IT), Vita Pukštaitė-Bružė (LT), Loukia Richards (EL), Nikolay Sardamov (BG), Janna Syvänoja (FI), Tengely Nóra (HU), Tóth Zoltán (HU), Vági Flóra (HU), Tanel Veenre (EE), Peter Vermandere (BE), Petra Zimmermann (AT).
4. Műanyag Ékszerek Galériája.
5. Az angol author jewelry, illetve a német Autorenschmuck kifejezésnek nincs pontos magyar fordítása.
6. Baudelaire prózaversét Szenteleky Kornél fordította 1922-ben.
7. 2023. szeptember 23-án nyílt a kiállítás Veszprém-ben, a Dubniczay-palotában.
8. *Mámort! Európai Kortárs Ékszművészet*. Kiállítási katalógus. Művészetek Háza Veszprém, 2023, 24.

.....
A fotókat a Művészetek Háza Veszprém bocsátotta rendelkezésünkre.